

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНОГО ЛАНДШАФТУ РИНКІВ М.
БЕРЕГОВЕ

Гейдер Вівіен Карлівна

Студентка IV-го курсу

Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (угорська))»
Спеціальність 01 Освіта / Педагогіка 014 «Середня освіта (Мова і література
угорська)»

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри Протокол
№ 96 / 02.10. 2023.

Науковий керівник:

Кормочі Золтан Золтанович

(доктор філософії, доцент)

Завідувач кафедри

Берегсасі Аніко Ференцівна,

зав. кафедри, доктор габлітований, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра філології

**Кваліфікаційна робота
ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНОГО ЛАНДШАФТУ РИНКІВ М.
БЕРЕГОВЕ**

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка IV -го курсу

Гейдер Вівієн Карлівна

Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (угорська))»
Спеціальність 01 Освіта / Педагогіка 014 «Середня освіта (Мова і література
угорська)»

Науковий керівник: **Кормочі Золтан Золтанович**

(доктор філософії, доцент) Рецензент:

Газдаг Вільмош Вільмошович

(доктор філософії, доцент)

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Filológia Tanszék

A BEREGSZÁSZI PIACOK NYELVI TÁJKÉPÉNEK VIZSGÁLATA

Szakdolgozat

Készítette: Héder Vivien

BA IV. évfolyamos magyar nyelv és irodalom
szakos hallgató

Témavezető: Dr. Karmacsi Zoltán

(Phd, docens)

Recenzens: Dr. Gazdag Vilmos

(Phd, docens)

ЗМІСТ

1. ВСТУП	6
2. КОРОТКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД м. БЕРЕГОВА	7
3. ПРЕЗЕНТАЦІЯ БЕРЕГСАЗСЬКОГО РИНКУ	9
3.1 М'ясний ринок	10
3.2 Молочний ринок	10
3.3 Овочі-фрукти ринок	11
4. ПРО МОВНУ ЛАНДШАФТНУ	14
5. ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОГО ЛАНДШАФТУ	15
6. МОВНА ПОЛІТИКА ЯК ЗАСІБ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОГО ЛАНДШАФТУ	17
7. ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОГО ЛАНДШАФТУ З УГОРСЬКОЇ ГРОМАДИНИ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ	19
8. МОВНИЙ ЛАНДШАФТ БЕРЕГСАЗУ У 2013 ТА 2017 РОКАХ	21
9. АНАЛІЗ І ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЗОБРАЖЕНЬ З РИНКІВ м. БЕРЕГОВА	24
10. АНАЛІЗ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ПРОДАВЦЯМИ ТА ПОКУПЦЯМИ	27
11. КАТЕГОРИЗАЦІЯ ФОТОГРАФІЙ	28
Таблички послугових одиниць	28
Рекламні щити	31
Оголошення	32
Прейскуранти	33
Інформація	35
Назви установ і організацій	36
Час роботи	38
Вуличні таблички	39
Інші вивіски	41
12. ПІДСУМОК	42
13. ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	43
14. Інтернет-джерела	47
15. РЕЗЮМЕ	48

TARTALOMJEGYZÉK

1	BEVEZETÉS	6
2	RÖVID TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS BEREGSZÁSZRÓL	7
3	A BEREGSZÁSZI PIAC BEMUTATÁSA	9
3.1	Húscsarnok	10
3.2	Tejcsarnok	10
3.3	Zöldség-gyümölcs csarnok	11
4	A NYELVI TÁJKÉPRŐL	14
5	A NYELVI TÁJKÉP VIZSGÁLATA	15
6	A NYELVPOLITIKA EGYIK VIZSGÁLATI ESZKÖZE A NYELVI TÁJKÉP	17
7	ELŐZMÉNYEK A NYELVI TÁJKÉP VIZSGÁLATÁBAN A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁG VONATKOZÁSÁBAN	19
8	BEREGSZÁSZ NYELVI TÁJKÉPE 2013-BAN ÉS 2017-BEN	21
9	A BEREGSZÁSZI PIACOKON KÉSZÜLT KÉPEK ELEMZÉSE, BEMUTATÁSA	24
10	ELEMZÉS AZ ELADÓK ÉS A VÁSÁRLÓK KÖZÖTTI KOMMUNIKÁCIÓBAN	27
11	A FÉNYKÉPEK KATEGORIZÁLÁSA	28
11.1	Szolgáltatóegység cégtáblái	28
11.2	Reklámtáblák	31
11.3	Hirdetések	32
11.4	Árlisták	33
11.5	Tájékoztatás	35
11.6	Intézmény és szervezetnevek	36
11.7	Nyitvatartás	38
11.8	Utcanévtáblák	39
11.9	Egyéb kiírások	41
12	ÖSSZEFOGLALÁS	42
13	FELHASZNÁLT IRODALOM	43
14	Internetes források	47
15	PE3IOME	48

1 BEVEZETÉS

A szakdolgozat tárgya a Beregszászban lévő piacok nyelvi tájképének a vizsgálata. A piacokon megjelenő kiírások, reklámok és egyéb feliratok feltérképezése, azok elemzése, mely által a piacok vizuális terének nyelvi megoszlását kapjuk. A szakdolgozathoz gyűjtött anyagokat, a beregszászi piacokról, és Beregszász közvetlen mellettük lévő helyekről gyűjtöttem. Ezek különböző feliratok, reklámtáblák és azokon szereplő szövegek. A tanulmány során megismerkedünk a nyelvi tájképpel, mit kell röviden tudni róla és miben tud nekünk segíteni a kutatás során.

A nyelvi tájkép-elemzéseket az utóbbi időben egyre több tudományterületen alkalmazzák. A módszer lényege, hogy rávilágítson, megmagyarázza, pontosan milyen motivációk, ideológiák, hatalmi harcok húzódnak meg az eltérő formában megjelenő kiírások mögött. A módszer lényegében kvalitatív és kvantitatív elemeket tartalmaz. Az 1. kvantitatív elemzés során a gyűjtött képanyagokat különböző szempontok szerint csoportosítják, és azokból százalékos vagy gyakorisági megoszlást mutatnak ki. A 2. kvalitatív elemzéseknél sokkal lényegesebb a tartalom és a szándék, amely alapján egy-egy kiírást a köztereken megjelentetnek. A tartalmi elemzéseknél a közvetlen társadalmi környezetben jellemző tulajdonságok mellett értelmezik a nyelvek szimbolikus jelentőségét. Mindkét módszer alkalmazva van az elemzésben. A kvantitatív módszert használjuk a település hagyományosan többnyelvűségének érzékeltetéséhez, a kvalitatív módszert pedig a piacon gyűjtött kiírások elemzésénél. A tanulmány összehasonlító elemzés, amely egyetlen esemény, a piac nyelvi tájképét és a város nyelvi tájképének kevésbé változékony elemeit veti össze egymással.

A dolgozathoz gyűjtött anyagokat, fényképeket bemutassuk majd elemezzük a nyelvi tájkép segítségével, végül pedig a fényképek kategorizálása következik, vagyis elemezzük melyik kép tartozik a reklámtáblák közé, és melyik a különböző hirdetések, cégtáblák stb. közé.

2 RÖVID TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS BEREGSZÁSZRÓL

A vidék területe már 10–12 ezer évvel ezelőtt, a késői paleolit idején lakott volt. A neolitikumból és a bronzkorszakból, valamint a települések környékéről származó tárgyak arról tanúskodnak, hogy ezen a vidéken megszakítás nélkül éltek emberek. A római birodalom korában Beregszász környékén keleti határmenti erődítmény létezett “Peregnium” néven.

A honfoglalás időszakáról viszonylag keveset tudunk. A Képes Krónikák adatai szerint a honfoglaló hadak huzamosabb ideig tartózkodtak vidékünkön és már a IX. – X. században megtelepedtek honszerző őseink, amelyet a tiszacsomai honfoglaláskor temető illetve a Beregszászban feltárt síremlékek is bizonyítanak. A terület földrajzi fekvése miatt elsősorban az erdőgazdálkodásra volt alkalmas. A vadásztelepülések meglétére utalnak az olyan földrajzi nevek, mint Beregardó, amelyek a királyi erdőbirtokok erdőhatárait jelölik.

A Szent István király idején létrejött vármegyerendszernek része volt Borsova, azonban a megye lakott település a Tisza menték területek el. I. Béla halála után fia, Lambert kapta meg Beregszászt és róla kapta a “Villa Lamperti” vagyis a Lampertháza nevet. Lampert herceg valószínűleg valamikor 1061 és 1063 között alapította meg a későbbi várost. Akkor itt hercegi udvarházzal egy kis település állhatott, ahol az őrség és a szolgaszemélyzet élt. Lakói főleg a beregi erdőispánság vadőrei, vadászai voltak. Lampert herceg halála után birtokai újfent királyi tulajdonba kerültek. II. Géza király uralkodása idején a városba német “hospesek” telepedtek. Minden bizonnyal ettől az időtől fogva emlegették a települést Lampertszásza néven.

1141-ben II. Géza birtokába jutott, de a kun és más kalandor népek elpusztították és az elpusztult vidékre szászokat telepítettek, akik meghonosították a szőlőt. IV. Béla idején, a Vereckei – hágón betörték Bartu kán seregei és elpusztították a várost és legyilkolták az embereket. 1247-ben ennek okául új telepéseket hozatott ide a király. A városnak már 1247 előtt saját temploma és lelkésze volt. V. István alatt már megye törvényszékeket és gyűléseket is tartottak a városban. 1320 után túlnyomóan szászok lakták a várost. 1504-ben első ízben let “Beregszász” néven bejegyezve a város. 1566-ban a Szapolyi János tokaji táborából visszatért tatárok ismét felgyújtották, kirabolták és a nép nagy részét elhurcolták. 1625-ben Bethlen Gábor birtoka volt, majd 1633-ben Rákóczi György és neje Lórántffy Zsuzsanna vették birtokukba.

1657. június 17-én ismét gyászba borult a város, mikor II. Rákóczi György ellen irányuló bosszúból a lengyelek felgyújtották. 1680-ban Báthory Zsófia halála után menyee, Zrínyi Ilona, majd Thököly Imre birtokába került a város. 1703-ban kezdődött a szabadságharc és ennek során II. Rákóczi Ferenc többször is megfordult a városban. 1726ban Beregszász a munkacsi uralom része volt, ami ekkor gr. Schönborn Lothár Ferenc fennhatósága alá tartozott. 1731-ben épült fel az első megyeház. 1739-ben a város nagy része leégett, 1742-ben pedig pestis söpört át Beregszászon. 1870-ben már 6272-en laktak a városban, ebből 3129 nő és 3143 férfi volt. 1836-ban létesült az első postahivatal, 1846-ban az első könyvnyomda, 1881-ben az első gőzmalom.

1880-ban ismét nagy tűzvész pusztította a várost. Az 1914-1918 közötti világháborúban Beregszász Csehszlovákiához került és csak 20 év után a bécsi döntés értelmében került vissza az anyaországhoz. 1944. október 28-án a szovjet hadsereg csapatai foglalták el. Miután Kárpátalját Zakarpatszka néven az USZSZK-hoz csatolták, Beregszász, Berehovo néven járási központ let. A szocializmus korszaka alatt nyerte el mai arculatát.

Az 1991. December 1-I népszavazáson Ukrajna függetlensége mellett Beregszász és a járás lakossága Kárpátalja különleges önkormányzati státusza és a Beregszászi Magyar Autonóm Körzet kialakítása mellett tette le voksát, de ezekben a kérdésekben sem történt előrelépés. Beregszász ma fejlődő megyei jogú város, három magyar tannyelvű közép- és három Magyar tannyelvű általános iskola, a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium, valamint a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Főiskola nyújt lehetőséget ahhoz, hogy a többségében magyarok lakta városban anyanyelvükön tanuljanak a fiatalok itt van a Kárpátaljai Református Egyház központja, a püspöki hivatal is.

3 A BEREGSZÁSZI PIAC BEMUTATÁSA

A piacok egy érdekes, színes képet mutatnak az adott közösségről és társadalomról, akármerre is jár az ember a világban. Most a beregszászi piacról fogunk részletesebben megismerkedni, ahol kapható itt minden : kagyló, alga, kaviár, cigaretta, kifliben tálalt gyros, kóborokutyák, bárányfej, papír, írószer, fűszerpaprika, csebureki, bon-bon, ruhák, szerszámgép alkatrészek, és még sorolhatnám. A Beregszászi piac és annak környéke kicsit a magyarországi kisvárosok piacainak hangulatát és termékkínálatát idézi, megfűszerezve azt a szovjet időkben idetelepült kereskedők standjaival és szovjet utódállamok termékeivel. A piac egyik érdekessége, hogy négy nagy csarnokkal rendelkezik, ahol mindegyik csarnokban különféle termékeket lehet vásárolni, van külön húsos, külön tejtermékes, külön halakat és tengeri–folyami herkentyűket árusító és külön zöldséges–gyümölcsös csarnok is. A csarnokok területén kívül is lehet vásárolni, kaphatók ruhák gyümölcsök, virágok vagy akár háztartásba való kiegészítő eszközök, vagy akár kiegészítők.

A beregszászi piac felülnézeti térképe

3.1 Húscsarnok

Régebben a húsos csarnok egyik hajójában orosz árus néniknél – tradicionális receptek elkészítéséhez szükséges dolgokon kívül is – szinte mindent be lehetett szerezni. Segítettek a receptek pontosításában, hozzávalók választásában is.

Az úgynevezett “orosz – sor ” a húsos csarnokban

Szintén lehetett (vagy még lehet is) kapni Balti államokban készült halkonzerveket, Belarussziából készített szörpöket, fenyőgyantából készült fogkrémet, görögországi olivaolajat, csehországi felvágottakat, illetve sort, lengyel vodkát és sajtokat, azerbajdzsáni gránátalmalevet, illetve gránátalma szirupot, nyírfalevet, illetve sokféle magyarországi terméket is a Túró Ruditól a mosószerig.

3.2 Tejcsarnok

A tejescsarnok kínálata a legszerényebb. Nagyon finom kecsketej és tehéntej kapható, házitúrót és házitejfölts is lehet kapni mindig - aminek összehasonlíthatatlanul jobb íze van a bolti készítményeknél.

A tejsarnokban hétköznap kevesebb kofa van, hétvégén többen kínálják portékájukat

3.3 Zöldség–gyümölcs csarnok

Fűszerstand a zöldség – gyümölcs csarnok egyik sarkában

Itt vásárolhatunk foghagyma és különféle paprika őrleményeket, curryt, majorannát és annyiféle és fajta fűszert, hogy nem is akarom felsorolni. De kapható többféle fajta és ízű mazsolát, aszalt áfonyát és más finomságokat is.

A zöldség – gyümölcs csarnokban vásárolhatunk friss gyümölcsöket, friss kertben termett zöldségeket, de akár a hidegebb időkben télen még be rakott zöldségeket is találhatunk. A gyümölcsökből tére különféle lekvárokat is készítenek a helyiek, amelyeket itt szintén meg lehet vásárolni. Például szilva, barack vagy szőlő lekvárt.

Beregszász messze van a Fekete-tengertől, ezért az itteni piacnak nincsen külön halas csarnoka, de itt is lehet kapni konzerv, mirelit és egyéb halakat. (Például ruszlit és egyéb halsalátákat, füstölt és szárított halakat is.) Lehet kapni kagylót, algát is.

Halak nagy választéka

Jó magyar piachoz híven lehet itt kapni lángost is, de van finom csebureki és lehet kapni gyrost, extra nagy adagot.

Olajban sült friss ételek lángos, csebureki és egyebek

A gyrosra itt sajtot reszelnek és tortilla vagy pita helyett néha kifliben adják. A szósz íze pedig valami nagyon furcsa majonéz ízére hasonlít. A képen látható szomszédos ruhaboltban árusító néni nem nagyon örül az ott tolongó és mindenféle szószokkal leöntött ételeket fogyasztó vásárlóknak.

Van egy cipőjavító kis műhely a piac egyik sarkában, ahol az ott dolgozó mesterek mottója az, hogy "Mindent meg lehet oldani." Cipő, csizma, táska varrás, javítás, mindig sok munkájuk van, de ez egyrészt azért nem meglepő, mert jól dolgoznak, másrészt sajnos

sokan olyan szegények, hogy nem tudnak új cipőt venni, ezért amíg lehet megjavíttatják a régit.

Cipőjavító műhely szemben

A piac környékén lévő utcákon is lehet kapni mindent. Ruhaneműt, házi bort, házi tojást, mézet, virágot, egész csirkét, tejet, túrót, gyümölcsöket és egy azeri zöldségestől mindenféle, kaukázusi gyümölcsöt és zöldséget.

A piac környéki utcákon is árusokba botlik az ember. Akinek egy kis földje van, és teheti, ilyen módon igyekszik a jövedelmét kiegészíteni.

4 A NYELVI TÁJKÉPRŐL

Egy meghatározás szerint a nyelvi tájkép, melyet a szociolingvisztikai szakirodalom leggyakrabban egy 1997-ben megjelent tanulmány megjelenésétől számít, a környezetben megjelenő nyelv, a közterületeken kihelyezett szavak és képek együttese. A nyelvi tájképkutatások a feliratok üzenetére összpontosítanak és arra, ami ezeket mozgatja, azokra a tényezőkre, amelyek ezek mögött állnak. Többnyelvű helyzetben jelentéssel bír a nyelvek pozicionálása (első/kezdő sor, nagyobb betűk, bal oldali kezdés, láthatóság stb.), hiszen ebből az adott helyen a nyelvek fontossága, státusza mutatkozik meg. Kisebbségi környezetben ez lehet a kisebbségpolitika, illetve a domináns társadalmi, közösségi és nyelvi ideológiák mutatója. A nyelvi tájkép alapfogalmai a helyszínek, a szereplők, valamint a *gestalt*. A helyszínek: az utcák, a kereszteződések, a terek, a parkok és az épületek, vagyis ahol a társadalmi közélet zajlik, a szimbolikus társadalmi vonások hordozói, melyek a társadalom, a közösség és a régió időszerű jellemzői. A szereplők: a közigazgatások, a társaságok, a vállalatok és az egyének a helyszíneket a nyelvi tájkép elemeivel szemléltetik/illusztrálják. A *gestalt* a teljes, az egész, mely összefogja a fizikai tárgyak összességét, az üzleteket, postai hivatalokat, bódékat stb., az ezekhez társított színeket, a figyelemfelkeltés fokát, az elhelyezések sajátosságait és mindezek mellett a leírt szavakat, amelyek mindezek vonásait teljessé teszik. A nyelvi tájképet mint a nyilvános tér szimbolikus konstrukcióját három faktorról szokás értelmezni, melyek kontextusfüggő megkülönböztető hatással vannak, ezek: a racionális megfontolások, melyek a közönségre és a kliensekre irányulnak; az én bemutatása, azoknak a szereplőknek a kifejezőmódja, akik a nyelvi tájkép elemeit létrehozzák; és a hatalmi viszonyok utalnak a társadalmi-politikai érdekek kifejeződésére. Ismertek kvantitatív és kvalitatív nyelvi tájképelemzések. Az előbbieket a mennyiségi mutatókat elemzik, az utóbbiak közé sorolhatók például a motívumelemzés és a nexuselemzés. A nyelvi tájképkutatás új analitikus modelljének kialakításához vezetett a nyelvi tájkép elemzéséhez alkalmazható multimodális modell, eszerint a nyelvi dizájn, a vizuális dizájn és a térbeli dizájn jelentést hordozó modalitások, ezek alkotják a teljes nyelvi tájképet, amely egyben egy multimodális kommunikáció vagy multimodális dizájn. Egy egészen új kutatási keretben a szinesztézia és a multimodalitás kap szerepet.

5 A NYELVI TÁJKÉP VIZSGÁLATA

A beregszászi piacok nyelvi tájképének vizsgálata érdekes és sokszínű, amely számos különböző nyelvi, kulturális és társadalmi jelenséget ölel fel. Beregszász egy olyan régió Ukrajnában, amelynek gazdag történelme és sokszínű kultúrája van, amelyet a szomszédos országok határainak közelsége is befolyásol.

Az ilyen vizsgálat során számos elemet lehet figyelembe venni:

1. Nyelvi diverzitás: Milyen nyelveket használnak a piacokon? Milyen arányban? Milyen helyi nyelvjáráások, dialektusok, vagy akár idegen nyelvek is megjelennek?

A beregszászi piacokon számos nyelvet hallhatunk. A leggyakoribb nyelvek közé tartozik a magyar és az ukrán, azonban előfordulhat szlovák, román, orosz és más kisebbségi nyelvek is, függően a piacokon jelen lévő kulturális csoportoktól. A helyi nyelvjáráások és dialektusok is megfigyelhetők, amelyek gyakran tükrözik a régió történelmi és etnikai hátterét.

2. Kulturális kifejeződések: Hogyan tükrözi a nyelv a különböző kulturális csoportok jelenlétét és identitását? Vannak – e olyan kifejezések, szólások vagy szlengszavak, amelyek specifikusak a piacok környékére vagy a helyi kultúrára?

A beregszászi piacok nyelvi tájképe számos kulturális kifejeződést tükröz. Például, a magyar kultúra és identitás erős jelenléte megnyilvánulhat olyan kifejezésekben, szólásokban és hagyományos nyelvi fordulatokban, amelyek a magyar kultúrára jellemzőek. Emellett az ukrán nyelv használata és kulturális kifejeződései is fontosak a piacokon.

3. Társadalmi dinamikák: Hogyan tükrözi a nyelv a társadalmi struktúrákat és hierarchiákat? Vannak – e olyan kifejezések vagy nyelvi formák, amelyek a különböző társadalmi rétegekhez köthetők?

A nyelv használata és stílusa sokat elárulhat a társadalmi struktúrákról és hierarchiákról. Például, a hagyományos udvariassági formák vagy a beszéd stílusa változhat a különböző társadalmi rétegek között. A piacokon való kommunikáció során ezek a társadalmi dinamikák jól észlelhetők lehetnek.

4. Kereskedelmi kommunikáció: Hogyan zajlik a kereskedők és vásárlók közötti kommunikáció? Milyen nyelvi stratégiák, mint például alkudozás vagy értékesítési technikák jelennek meg?

A piacokon zajló kommunikációban gyakran előfordulnak specifikus kifejezések és nyelvi stratégiák, különösen az alkudozás során. A kereskedők és vásárlók közötti párbeszéd gyakran dinamikus és érzelmi töltettel bír, és a nyelv használata fontos szerepet játszik az árak kialakításában és a vásárlási folyamatban.

5. Nyelvi változások és trendek: Milyen változások tapasztalhatók a nyelvhasználatban az idő múlásával? Hogyan befolyásolja a globalizáció, a technológia és más társadalmi változások a nyelvi tájképet?

A globalizáció és a technológiai fejlődés hatása nyomon követhető a nyelvi tájképen is. Például, az angol nyelv kifejezései és szleng kifejezések gyakran megjelennek a fiatalabb generációk beszédében, és az internetes kommunikáció hatása is érezhető lehet a nyelvi változásokban.

6. Nyelvi politika: Milyen szerepe van a hivatalos és a helyi nyelvhasználatnak a piacokon? Milyen nyelvi politikák vagy intézkedések befolyásolják a nyelvi tájképet?

A hivatalos és helyi nyelvhasználat szabályozása fontos tényező a nyelvi tájkép alakulásában. A beregszászi piacokon az ukrán és a magyar nyelv használata gyakori lehet, azonban a hivatalos nyelvi politika és az esetleges nyelvi törvények befolyásolhatják a nyelvhasználatot és a kulturális identitást.

6 A NYELVPOLITIKA EGYIK VIZSGÁLATI ESZKÖZE A NYELVI TÁJKÉP

A nyelvi tájkép (LL – Linguistic Landscape) kutatásának lényege, hogy rávilágítson, megmagyarázza, milyen mögöttes motivációk, ideológiák, hatalmi harcok húzódnak meg az eltérő formában megjelenő feliratok, kiírások mögött. A nyelvi tájkép aspektusában a közterek nyelvhasználata nem önkényes és véletlenszerű; a nyelvi tájkép kutatója úgy tekint erre, mint olyan reprezentativitásra, mely társadalmilag, politikailag, ideológiailag, gazdaságilag, jogilag, osztály és identitás által meghatározottra. A nyelvi tájkép vizsgálata beékelődik több társadalomtudomány kutatási témái közé. Elsősorban a nyelvtudomány területei (szociolingvisztika, nyelvpolitika, szemiotika stb.) kezdték el vizsgálni a nyelvi tájképet, de ugyanúgy megjelenik a kutatási téma a szociológia, a politológia, a turizmus, a kritikai földrajz, a közgazdaságtan és a várostervezés elemzéseiben is (Shohamy–BenRafael 2015). A továbbiakban bemutatjuk, hogy a nyelvi tájkép elemzések két fontosabb elméleti keret alapján tagolhatók. Részben a nyelvpolitikai aspektus jelenik meg az elemzésekben, melyekben a nyelvi diverzitásra, a nyelvpolitikai folyamatokra és a kommunikációs stratégiákra egyaránt próbálnak fókuszálni az elemzések. Emellett a nyelvi tájkép kutatások másik szegmense az, ahol a köztereken, illetve egyéb helyeken látható kiírásokat valamilyen gazdasági, esetleg politikai változásokon keresztül próbálják meg értelmezni (Ruzaité 2017).

A nyelvi tájképet olyan nyilvános térként értelmezik, amely lehetővé teszi a nyelvkijelzést, és amely változatos diskurzusokból, illetve műfajokból áll, és ezeket legtöbbször a multimodalitás és a többnyelvűség jellemzi (Landry–Bourhis 1997). A lokális helyszínek, közterek nyelvi tájképének főként kvantitatív — elemzéséhez Ben-Rafael és szerzőtársai (2006) kidolgoztak egy olyan kategóriarendszert, melynek lényege, hogy maga a kiírás milyen természetes személy vagy hivatalos intézmény által lett közretéve. A szerzők arra világítanak rá, hogy a közterek szimbolikus szerkesztésében három fontos tényező játszik szerepet:

- a racionális megfontolás – a jelek milyen szinten vonzóak a nyilvánosság és az ügyfelek számára;
- önmagu(n)k bemutatása a nyilvánosság számára — vagyis a szerzők olyan jellegű törekvései, melyben különböző mintázatok választásával kifejezhetik identitásukat;
- hatalmi viszonyok – itt megjelennek az olyan társadalompolitikai erők, melyek előírják a legfontosabb érdekeket (Ben-Rafael et al. 2006: 7).

7 ELŐZMÉNYEK A NYELVI TÁJKÉP VIZSGÁLATÁBAN A

KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁG VONATKOZÁSÁBAN

A Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont¹ kutatási profiljához tartozik annak vizsgálata is, hogyan valósulnak meg a nyelvi jogok gyakorlatban és a nyelvi tájképben hogyan jelennek meg ezek. Ezért az intézet megalakulásától kezdve fontosnak tartja a többnyelvű kiírások, reklámok, hirdetések fotózását, és archiválását. A nyelvi tájkép kutatása még gyermekcipőben járt az intézet megalakulásakor, de Kárpátalján a magyar nyelv láthatóságának rögzítése és archiválása, ugyan más kutatások melléktermékeként, de már a kezdetektől fontos feladattá vált. Az idő előrehaladtával az archívum egyre több forrásanyagot tartalmazott, így ennek feldolgozására és bemutatására tervezte meg a kutatóközpont a Látható kétnyelvűség című poszterkiállítást, mely vándorkiállítássá vált². Ezen a kiállításon a jelenlegi Kárpátalja területének nyelvi sokszínűségét felsorakoztató posztereket láthatunk gazdag fotóanyaggal különböző történelmi korszakokból, a kiegyezéstől napjainkig. Az ukrajnai korszakból több tematikus plakát is készült, melyekben a megszokott, valamint a speciális, kirívó esetekre fókuszálnak a készítők.

A nyelvi tájkép kutatása egyre inkább önálló tudományterületté fejlődik napjainkban (Szoták 2013: 516; Laihonen 2012: 28; Bartha–Laihonen–Szabó 2013: 13), Kárpátaljai viszonylatban az első összegzés a vizuális térben megjelenő nyelvhasználatról Beregszászi Anikó tollából származik (Beregszászi 2005). Tanulmánya arról számol be, hogy Kárpátalja magyar lakta településein milyen formában van jelen a magyar nyelv láthatósága az etnikai megoszlást is figyelembe véve. A kutató azt a következtetést is levonja, hogy a vizuális nyelvhasználat vonatkozásában nem eléggé élnek Kárpátalja magyarok lakta településein a törvény adta lehetőségekkel.

A Hodinka Antal Intézet 2011 és 2012 között már célzott vizsgálatot is folytatott a nyelvi tájkép témakörében, melynek során azokat a magyar lakta településeket célozva meg, ahol az adott nemzetiség számaránya meghaladja az 50%-ot.

Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont¹ - A Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont 2001-ben alakult az MTA határon túli magyar nyelvészeti kutatóhely-hálózat ukrajnai intézeteként.

Látható kétnyelvűség című poszterkiállítás² - nyelvpolitika képekben” c. kutatási projekt. Feladat: a terepi felmérés, térképek elkészítése, kiállítás megszervezése volt.

Ennek egy rövid feldolgozását olvashatjuk Karmacsi Zoltán (2014a és 2014b) írásaiban, ahol főként a település- és utcanévtáblák elemzését végzi a kutató. Ugyanezen gyűjtött anyag feldolgozását tartalmazza Tóth Enikő elemzése négy kisebb beregszászi járási falu vizuális nyelvhasználatnak feldolgozásával (Tóth 2014).

A legtöbb megjelent munkában a települések helyneveinek változatosságáról olvashatunk (Cserniczkó 2013: 317–322, Karmacsi 2014a, 2014b), ahol összefoglalóan a következő megállapítások érvényesek a régióra:

- Kárpátalja többnemzetiségű településein a település határában többnyire többnyelvű táblákat láthatunk.
- Az etnikumok nyelvén megjelenített településnév legtöbb esetben csak a magyarok lakta településeken jellemző.
- A hivatalos helynévtáblák mellett a magyarok lakta településeken a két érdekérvényesítő szervezet (KMKSZ – Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és UMDSZ – Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség) által állíttatott táblák is megjelenhetnek, olykor egymás mellett.
- A település kettős érdekérvényesítő szervezetbe való betagozódása esetén településnévtáblák halmozódása jellemző egyes településekre; nem ritka a kettő, három kirívó esetekben a négy helysége névtábla.
- Megjelentek a rovásírással feltüntetett táblák is, rendszerint valamely korábbi táblához illesztve.
- A magyar helységnevek olykor átírással, transliterációval kerülnek fel az állami szervek által készített településtáblákra.

8 BEREKSZÁSZ NYELVI TÁJKÉPE 2013-BAN ÉS 2017-BEN

A 2013 májusában (Hires-László 2014) végzett, a köztereken olvasható kiírásokat megcélzó gyűjtés csak a hétköznapi járókelők által is megtekinthető és látható kiírásokat érintette. Vagyis nem terjedt ki a hivatalos levelezések, pecsétetek, űrlapok, tájékoztatók felgyűjtésére (Tóth 2016a, 2016b), illetve az intézmények, szervezetek, hivatalos szervek épületein belül közzétett kiírásaira sem. 2013-ban összesen 1178 felvétel készült. Az útvonal tervezésénél szem előtt tartottuk, hogy azokon a városrészekon haladjunk át, amelyek a legforgalmasabbak, és így több kiírás archiválására volt módunk. A város arculata az utóbbi egy évtizedben folyamatos változáson ment és megy keresztül. Egyre több szolgáltatóegység jelenik meg, leginkább a város főterén. A rendszerváltást követő időszakban szinte teljesen eltűnt a szolgáltatás, a gazdasági krízis miatt az a néhány, a szovjet érában még működő szolgáltatóegység is szinte teljesen eltűnt, amelyek korábban minimálisan, de jelen voltak a város életében. A kereskedelmet ebben az időszakban lényegében a nagybani piacon zajló áruforgalom jelentette. Ez napjainkra teljesen megváltozott, és a város központi részéhez tartozó sétáló közvetlen vonzáskörzetében egyre több vállalkozás vagy szolgáltatás jelent meg. Kvantitatív elemzés módszerét használtuk tehát a 2013-ban gyűjtött képek elemzéséhez (az elemzés teljes anyagát lásd Hires-László 2014). A nyelvek megjelenését és azok eltérő pozícióban való használatát elemzik: a szimbolikus jelentőségén túl a nyelvi jogok adta lehetőségek alapján is értékelik. Ebben az esetben lényegessé válik, hogy a kiírást egy magánszemély kezdeményezte-e (bottom-up), vagy egy hivatal, szervezet teszi közzé (top-down).

Az elemzés lényege abban rejlik, hogy a kiírás a nyelvpolitikai lehetőségeken túl milyen formális vagy kevésbé formális aspektussal rendelkezik, tehát hogy a köztereken található írásokat magánszemélyek, hivatalos (állami) szerv, esetleg civilszervezet tette-e közzé.

1. táblázat. A nyelvi tájképben rögzített jelek értelmezése hivatalos (felső szint) és magán (alsó szint) kezdeményezések alapján (Ben-Rafael et al. 2006. 14.)

Felülről szervezett (top - down)	Alulról jövő kezdeményezés (bottom up)
● közintézmények :önkormányzati, állami	● kereskedelmi márkajelzések

hivatalok, oktatási és kulturális, vallási, egészségügyi	
○ közérdekű nyilvános jelek	○ privát üzleti táblák : irodák, gyáarak, ügynökségek
○ nyilvános hirdetések	○ privát hirdetések: lakások / autók stb. eladása vagy bérleése
○ utcanevek	

A fentről lefelé mutató jeleket a nemzeti vagy helyi, kulturális, szociális, oktatási, orvosi vagy jogi intézményekhez való tartozásuk alapján kódolták. Az alulról felfelé mutató elemeket olyan kategóriák szerint kódolták, mint a professzionális (jogi, orvosi, tanácsadási), kereskedelmi (és később ágazatok, például élelmiszer, ruházat, bútor stb.), illetve szolgáltatóipar (ügynökségek, például ingatlan, fordítás vagy munkaerő) (Ben-Rafael et al. 2006. 11.).

Az útvonaltervben (2013) esetünkben is lényeges szempont volt, hogy főként a leggyakrabban használt tereket térképezzük fel a városban. De hogy a legalsóbb szinteken (bottom-up) is megjelenő kiírásokat az egész városra vonatkoztatva próbáljuk meg bemutatni, ezért a néhány központi, igen forgalmas sétáló mellett bejártuk a város legforgalmasabb utcáit, illetve néhány mellékutcába is betértünk. Az elemzés során meghatároztuk, hogy milyen nyelvű táblákat sikerült archiválni, és azokat különböző szempontok szerint kategóriákba soroltuk annak megfelelően, hogy egy vagy több nyelven tették-e közzé. Az összes létező nyelvkombinációból végül gyakoriságot számláló táblázatot készítettünk (2. táblázat). Összességében azt láthatjuk, hogy az ukrán nyelvű táblák viszonylag nagy arányban vannak jelen, de a magyar–ukrán táblák szinte hasonló arányban – a tisztán magyar nyelvű táblák már sokkal kisebb arányban fordultak elő. A többnyelvűség párhuzamos megjelenése a 2. táblázatban jól látható. A különböző nyelvek megjelenésének gyakoriságát az 1. ábrán foglaltuk össze, ahol jobban érzékelhető, hogy az államnyelv (ukrán) a legnagyobb gyakorisággal fordul elő a 2013-ban felgyűjtött köztereken található kiírásokban.

2. táblázat. A 2013-ban nyelvi tájkép részeként fényképezett képek nyelvi megoszlása Beregszászban

ukrán	514
Magyar,ukrán	449
Magyar	107
ukrán,angol	41
orosz	22
angol	16
Magyar,ukrán,angol	13
Magyar,orosz	3
Magyar,ukrán,latin	2
Magyar,angol	2
Magyar,ukrán,héber	1
latin	1
Magyar,orosz,angol	1
Magyar,ukrán,orosz	0

9 A BEREKSZÁSZI PIACOKON KÉSZÜLT KÉPEK ELEMZÉSE,

BEMUTATÁSA

Az elmúlt években Beregszász nyelvi tájképe folyamatosan változott és gazdagodott. A város sokszínű etnikai összetétele és kulturális öröksége miatt számos nyelvet használnak a mindennapi kommunikációban és az intézményekben. A legjellemzőbb nyelvek közé tartozik az ukrán, a magyar és a ruszin, amelyeket széles körben beszélnek és használnak. Az ukrán nyelv használata erősödött az elmúlt években a város közéletében és az oktatási intézményekben is. Emellett a magyar nyelv is továbbra is jelentős szerepet játszik, különösen az oktatásban és a média terén. A ruszin nyelvnek is megvan a saját szerepe és közössége a városban. Emellett a kisebb etnikai csoportok nyelvei, mint például a román és a szlovák is megtalálhatók kisebb körökben és intézményekben. Összességében Beregszász nyelvi tájképe dinamikus és sokszínű,

tükrözve a régió gazdag kulturális örökségét és sokszínűségét.

Ahogy az már említésre került, a két legjellemzőbb nyelvhez tartozik az ukrán és a magyar. Ez az a két nyelv, amely a legtöbb képen együtt szerepel, mivel így a város többségéhez tudnak szólni az eladók, árusítók, így a mondani valójukat a termékekről többen megértik, így meglehetősen sok vásárló is akad.

A piacon találkozni lehet olyan eladókkal is, akik csak magyarul írják ki a termékük nevét, vagy akár az árát. De miért csak magyarul írják fel? Erre olyan válaszokat is lehetett kapni, hogy nem nagyon tudnak ukránul beszélni, vagy akár nem szeretnek és így nem írják ki ukránul az árúlni való termékük neveit, árát, hogy ne kelledjen csak ukrán nyelven beszélni tudó vásárlókkal beszélniük.

Feliratokkal teli plakátokat, reklámtáblákat, írásokat nem csak a piacokon lehet látni, hanem az egész városban. A legtöbbjük itt is ukrán és magyar nyelven is egyaránt írva van.

10 ELEMZÉS AZ ELADÓK ÉS A VÁSÁRLÓK KÖZÖTTI

KOMMUNIKÁCIÓBAN

Az eladók és vásárlók közötti kommunikáció Beregszászban érdekes dinamikákat mutathat. Az eladók általában többnyire a helyi nyelveket, például az ukránt, magyart és ruszint használják, hogy hatékonyan kommunikáljanak a vásárlókkal. Ez lehetővé teszi számukra, hogy személyre szabottabb szolgáltatást nyújtsanak és jobban megértsék a vásárlók igényeit.

A vásárlók körében változhat a nyelvi preferencia attól függően, hogy melyik etnikai csoportba tartoznak vagy milyen céllal látogatnak el a boltba. Például a magyar ajkú vásárlók inkább magyarul kommunikálhatnak az eladókkal, míg az ukrán ajkúak inkább ukránul.

Az eladók és vásárlók közötti kommunikáció során fontos lehet a nyelvi rugalmasság és a megértés iránti nyitottság. Az eladók gyakran törekszenek arra, hogy kielégítsék a vásárlók nyelvi igényeit, és segítsenek nekik eligazodni a kínálatban vagy megérteni a termékek jellemzőit.

Egy másik fontos tényező lehet az üzleti kultúra és a helyi szokások tiszteletben tartása. Az eladók és vásárlók közötti hatékony kommunikációhoz fontos lehet az empátia és a tisztelet megnyilvánulása mindkét fél részéről.

Összességében a Beregszászban zajló eladók és vásárlók közötti kommunikáció sokszínű és változatos lehet, és számos tényező befolyásolhatja azt, beleértve a helyi nyelveket, az etnikai hovatartozást, az üzleti kultúrát és a helyi szokásokat.

11 A FÉNYKÉPEK KATEGORIZÁLÁSA

Kárpátalja magyar közössége az 1980-as évek vége óta törekszik arra, hogy a magyar nyelv egyre több funkcióban legyen használatos a vidéken. A régió magyarok lakta sávjában ma már teljesen természetes, hogy a magyar – természetesen más nyelvek mellett – hangsúlyosan jelen van a nyelvi tájképben. Az utóbbi egy-két évben azonban ismét egyre több nem magyar nyelvű felirat, kiírás jelent meg a kárpátaljai magyar nyelvterület szimbolikus terében, például Beregszászban. Mindez annak ellenére történik, hogy a 2012-ben elfogadott és 2018 februárjáig hatályos ukrán nyelvtörvény a korábbiakhoz képest szélesebb jogokat biztosított a magyar nyelv használatára, egyebek mellett a nyelvi tájképben is.

A beregszászi piacok nyelvi tájképe érdekes és változatos, mivel a piacok gyakran olyan helyek, ahol a helyi kultúrák és nyelvek találkoznak. Beregszászban, ahol a magyar és az ukrán kultúra és nyelv egyaránt jelen van, valószínűleg a piacokon is érezhető ez a sokszínűség.

A piacokon általában különböző nyelveken történő kommunikáció zajlik. A kereskedők és vásárlók közötti interakciók során mind az ukrán, mind a magyar nyelv használata gyakori lehet. A termékek nevei és áraik is lehetnek mindkét nyelven feltüntetve, hogy megfeleljenek a helyi lakosság két nyelvi csoportjának.

A piacokon találkozhatunk olyan táblákkal is, amelyek magyar és ukrán nyelven adják meg az irányt vagy tájékoztatást a vásárlóknak. Ezek a táblák hozzájárulnak a helyi két nyelvű közösség tagjainak egyenlő hozzáférésehez az információkhoz és a termékekhez.

Összességében a beregszászi piacok nyelvi tájképe sokszínű és változatos lehet, tükrözve a helyi két nyelvű közösség sokszínűségét és kulturális identitását.

11.1 Szolgáltatóegység cégtáblái

Az elmúlt időszakban egyre gyakoribb jelenség, hogy a kereskedelmi egységek, mint például boltok, üzletek, éttermek vagy kávézók, nemzetközi neveket választanak maguknak. Ezek gyakran angol vagy más nemzetközi nyelven

hangzanak, és általában a szolgáltatásokat is tartalmazzák a nevükben vagy mellettük. Az ilyen nevek mellett előfordulnak latingörög vagy cirill betűkkel írtak is. A cégtáblákon gyakran mind magyar, mind ukrán nyelven feltüntetik a neveket, de vannak kivételek, például olyan helyek, ahol csak az ukrán verziót látni. Ezenkívül vannak olyan esetek, ahol bár a név magyar hangzású, de a szolgáltatások vagy a kínálat nem jelenik meg magyarul. Egy reklámcég is működik a városban, amelynek munkatársai gyakran találkoznak nyelvi nehézségekkel, mivel a megrendelők gyakran csak ukrán vagy csak magyar nyelven juttatják el a kiírásokat és fordításokat. Ennek eredményeként a reklámcég saját anyagaiban, valamint a megrendelt hirdetésekben gyakran előfordulnak nyelvi hibák és interferencia jelenségek.

11.2 Reklámtáblák

A reklámtáblák és ideiglenesen kifüggesztett plakátok fontos szerepet játszanak a kereskedelmi egységek és szolgáltatók népszerűsítésében. Az, hogy ezek a plakátok csak ideiglenesen láthatóak, és a nyelvi tájkép változékony lehet, érdekes kihívásokat vet fel a nyelvi és kulturális kommunikáció terén.

Az ilyen plakátok gyakran rövid, tömör üzeneteket közvetítenek, ami megköveteli a pontos és érthető nyelvi megfogalmazást. Azt is figyelembe kell venni, hogy egy adott plakát hatása és értelmezése lehet eltérő az emberek különböző csoportjai vagy kulturális háttere szerint.

A változékony nyelvi tájkép és az általánosítás nehézsége valóban fontos megfontolás, különösen olyan helyzetekben, ahol a nyelvi hiba vagy félreértés jelentős hatással lehet az üzenet hatékonyságára és az üzleti sikerre. Ezért a nyelvi és kulturális érzékenység, valamint a nyelvi ellenőrzés és minőségellenőrzés kiemelten fontos az ilyen plakátok és reklámok létrehozásakor.

11.3 Hirdetések

A Beregszászban lévő hirdető táblák különleges jelentőséggel bírnak, mivel kétnyelvűek és mindkét nyelv egyenlő fontossággal jelenik meg bennük. Ez a megközelítés tükrözi a helyi közösség sokszínűségét és a két nyelvűség fontosságát. A kétnyelvű hirdetések lehetőséget teremtenek arra, hogy mind az ukrán, mind a magyar anyanyelvű emberek egyaránt megértsék az információt, és ezáltal összekötik a közösségeket.

Ezek a hirdetések nem csupán nyelvi információt közvetítenek, hanem hozzájárulnak a kulturális megértéshez és az együttműködéshez is. A két nyelv egyenlő hangsúlyú megjelenése továbbá hangsúlyozza a helyi két nyelvűség tiszteletét és elfogadását.

A pozitív példák ilyen hirdetésekre inspirációt nyújthatnak más szervezetek és intézmények számára is, hogy hasonlóan tiszteletteljes és befogadó módon kommunikáljanak a két nyelvű közösséggel. Ezáltal ezek a hirdetések nem csupán információt közvetítenek, hanem közösségépítő és összetartó erővel is rendelkeznek.

11.4 Árlisták

Beregszászban több helyen láthatóvá vált az utca felé is egyes kereskedelmi egységek árjegyzéke. Az árlisták fontos részét képezik a kereskedelmi egységek kommunikációjának, hiszen ezeken keresztül tájékoztatják vásárlóikat a kínált termékek vagy szolgáltatások árairól. A helyi nyelvtörvény kimondja, hogy az ilyen árlisták magyar nyelven vagy akár kétnyelvű formában is készülhetnek, ami nagy segítséget jelent a magyar anyanyelvű közösség számára.

Annak ellenére, hogy a törvény lehetőséget biztosít a magyar nyelvű árlisták készítésére, gyakran csak ukrán vagy kétnyelvű árlistákat találtak. Ennek több oka is lehet. Egyrészt, lehet, hogy a kereskedelmi egységek inkább az ukrán nyelvet preferálják, mivel az a környezetben dominánsabb vagy szélesebb körben használt. Másrészt, lehet, hogy a kereskedelmi egységek nem érzik szükségét a magyar nyelvű árlisták készítésének, mivel úgy vélik, hogy a magyar anyanyelvű vásárlók is megértik az ukrán nyelvű árlistákat.

Fontos azonban megjegyezni, hogy a magyar nyelvű árlisták készítése nem csupán a törvényi kötelezettségek teljesítéséről szól, hanem a magyar anyanyelvű közösség tiszteletéről és befogadásáról is. Az ilyen árlisták segíthetnek abban, hogy a magyar anyanyelvű vásárlók is otthonosabban érezzék magukat a helyi kereskedelmi egységekben, és elősegíthetik a kulturális sokszínűség tiszteletét és megértését is.

11.5 Tájékoztatás

A közlekedési vállalatok által közzétett menetrendek és tájékoztatók nyelvi kérdései fontosak a helyi közösség megfelelő tájékoztatásához és a kulturális sokszínűség tiszteletéhez. A Beregszász városában tapasztalt helyzet érdekes példája ennek a folyamatnak és az arra adott reakciónak.

Korábban, amikor a tömegközlekedés szervezetlensége volt a jellemző, az információk sokszor csak ukránul voltak elérhetőek, ami megnehezítette a magyar anyanyelvű lakosságot a közlekedésben való eligazodásban. Az új polgármester kezdeményezése azonban pozitív fordulatot hozott, amikor a központi buszpályaudvaron és a buszokon is elkezdtek két nyelven, ukránul és magyarul is közzétenni az információkat. Ez a lépés segítette a magyar anyanyelvű lakosságot abban, hogy könnyebben és hatékonyabban tudjanak közlekedni a városban és környékén. Így ezek után már a nyitvatartási táblák és a tömegközlekedési táblák magyar nyelven is íródtak, már könnyebb volt a közlekedés. Saját példámot megemlítve Beregszászban könnyebben tudtam én is ejutni egyik helyről a másikra,

illette a piacok, és a piacok mellett lévő boltok pontos nyitvatartási idejét is megtudtam a magyar nyelven kiírt táblákról.

A magyar nyelv használata a menetrendek és tájékoztatók esetében hozzájárul a helyi lakosok magabiztosabb és kényelmesebb közlekedéséhez, és elősegíti a kulturális sokszínűség és az együttműködés légkörét is.

ОГЛОШЕННЯ!!!

Доводимо до відому мешканців Пийтерфолівської громади, що з 11 березня 2024 року буде відновлено рух приміських автобусних маршрутів сполученням Неветленфолу-Берегово та Пийтерфолво-Берегово за графіком (місцевого часу) :

FIGYELEM!!!

Értesítjük a Péterfalvai Kistérség lakosait, hogy 2024. március 11-től újraindulnak a következő buszjáratok:

Назва населеного пункту Falu megnevezése	Маршрут №491 Неветленфолу-Берегово (Nevetlenfalu-Beregszász)		Маршрут №441 Пийтерфолво-Берегово (Péterfalva-Beregszász)			
	Відправлення в напрямку м.Берегово	Відправлення з м.Берегово	Відправлення в напрямку м.Берегово		Відправлення з м.Берегово	
с. Неветленфолу	5.45	15.25	-		-	
с. Ботар	5.50	15.21	-		-	
с. Пийтерфолво	6.00	15.10	8.00	12.00	7.50	11.55
с. Гисобикень	6.05	15.05	8.06	12.06	7.45	11.50
сmt. Вилук	6.13	14.53	8.18	12.18	7.34	11.39
Берегово автостанція	6.40	14.20	8.55	12.55	7.00	11.05

Автобус курсуватиме тільки у робочі дні!
A busz csak munkanapokon fog járni!

11.6 Intézmény és szervezetnevek

A beregszászi piac területén is található olyan táblák, amelyeken intézmények és szervezetek nevei vannak feltüntetve. Ezek a táblák hozzájárulnak a piac környezetében élő emberek tájékozódásához és az intézményekhez való könnyebb eljutásához.

Az intézmények és szervezetek neveit gyakran magyarul és ukránul is kiírják, hogy mindenki számára érthetőek legyenek. Ez a gyakorlat segíti a kulturális sokszínűség és a kölcsönös megértés légkörének kialakítását a piac környékén.

Érdekes megfigyelni, hogy az ukrán tannyelvű oktatási intézmények esetében csak ukránul olvashatók az intézmény nevei. Ez részben az oktatási politika és a nyelvi előírások következménye lehet. Azonban a piac környékén is található ilyen táblák, és ezek is részei a város nyelvi sokszínűségének és kulturális identitásának.

11.7 Nyitvatartás

A nyitvatartási táblákra azért tértünk ki külön, mert a helyi és a kijevei idő eltérése miatt specifikus eset alakult ki Beregszászon. Az üzletek gyakran feltüntetik mind két időpontot – rendszerint a magyar nyelvű táblán a helyi, az ukránon a kijevei időhöz igazítva a nyitvatartás idejét. A boltok, üzletek munkarendje hol magyarul, hol csak ukránul, máskor pedig mindkét nyelven látható. A kétnyelvűség, valamint a nyelv és az időzóna szinkronjából az etnikumok egymás iránti toleranciája érezhető a városban (erről bővebben lásd: Márku 2014). A piacokon általában többen a helyi időzónát használják, azok az árusok, akiknek magyar az anyanyelve, de vannak olyan árusok is akik ukránul beszélnek de ők is a helyi időzónát használják.

11.8 Utcanévtáblák

Beregszász utcanévtábláinál előfordult olyan eset is, ahol csak oroszul, vagy csak magyarul volt kihelyezve az utca neve, de az is előfordult, hogy a rozsdás táblán már olvashatatlan a kiírás. Egy sarokház egyik oldalán orosz nyelven, másik oldalán magyar nyelven volt kifüggesztve a két utca neve. Az utca egyik oldalán magyar és ukrán nyelvű utcanévtábla, míg a másik oldalt még az orosz nyelvű tábla látszik. Az utcanévtábláknál tehát meglehetősen nagy káosz uralkodik.

A fényképek készítése közben találkoztam avval az érdekes ténnyel, hogy az emberek többsége hamarabb megjegyzi a magyarul kiírt utcaneveket, mint az ukrán nyelven írottakat. Ezt a kijelentést a piacon beszélgető nénitől hallottam, mikor egy idegen ukránul kérdezett rá az utca nevére, hogy tudja – e merre van, de a néni egyből próbálta lefordítani magyar nyelvre az adott utcanevet, mert ukránul nem tudta meghatározni melyik utcáról van szó.

11.9 Egyéb kiírások

A beregszászi piac területén is találhatóak olyan táblák, amelyek fontos részét képezik a város nyelvi tájképének. Ezek közé tartoznak például a figyelemfelhívó vagy veszélyt jelző táblák, amelyek a villany- és gázvezetékeknél találhatók.

Megfigyelhető, hogy ezek az egynyelvű táblák kizárólag ukrán nyelven vannak kiírva, ami azt sugallhatja, hogy csak az ukránul tudó személyek számára teszik közzé a veszélyre figyelmeztető információkat.

Emellett a parkolási szabályokat és tiltásokat jelző táblák is gyakran megjelennek a városközpontban és így a piac környékén is. Magánemberek is figyelmeztető táblákat helyeznek el a kapujukon, hogy megakadályozzák az autók parkolását a kocsibejáróban. Ezek a táblák általában kétnyelvűek, ami azt mutatja, hogy a magánemberek fontosnak tartják, hogy mindenki megértse az általuk kihelyezett figyelmeztetéseket.

A zárva/nyitva táblák szintén fontosak a város nyelvi tájképében. Ezek általában kétnyelvűek, különösen azokon a helyeken, ahol más jellegű táblák, például cégtáblák vagy árlisták is kétnyelvűek.

Összességében ezek a különböző típusú táblák hozzájárulnak Beregszász nyelvi sokszínűségéhez és kulturális identitásához, és megmutatják a helyi közösség elkötelezettségét a két nyelvűség és a kölcsönös megértés iránt.

12 ÖSSZEFOGLALÁS

A szakdolgozatom kezdetét, Beregszász rövid történelmi áttekintésével kezdtem, amiből megtudtuk milyen is volt a város a régi időkben, kik voltak a vezetők és miben változott a mostani időkhöz képest. Ezt követően részletesen tárgyaltam a beregszászi piacról, kiemelve annak méretét és részlegeit, valamint bemutatva a piac különböző csarnokait és az ott zajló tevékenységeket. A csarnokokról való rövid beszámolót képekkel egészítettem ki.

Ezek után a nyelvi tájképről és annak vizsgálatáról volt szó. A nyelvi tájkép vizsgálata során arra összpontosítottam, hogy hogyan jelenik meg Beregszász városának nyelve és kulturális sokszínűsége a köztereken, a piacokon és az üzletekben. Néhány mondatban szó esett Beregszász nyelvi tájképről a 2013-as és 2017-es években, ilyenkor a kereskedelmet lényegében a nagybani piacon zajló forgalom jelentette, ez napjainkra teljesen megváltozott. Utána a piacokon készült képek bemutatása következett, melyben megállapítottam, hogy az ukrán és magyar nyelv domináns jelenléte érezhető a városban, különösen az utóbbi években erősödött az ukrán nyelv használata, amit az utcákon, piacokon és reklámtáblákon látható feliratok is tükröznek. Habár a legtöbb reklám és cégtábla kétnyelvű, előfordulnak olyanok is, amelyek csak magyarul vannak kiírva. Ezek az utcákon fényképezett feliratokból, reklám és cégtáblákról is látszik. Mert szinte az összes fényképezett reklám, cégtábla mind ukrán és magyar nyelven van írva együtt, de még azért találkozunk olyan hirdető táblával is, a piacon belül, ami csak magyar nyelven íródott.

Az összefoglalás tehát bemutatja Beregszász városának történelmét és a piaci életét, valamint a város nyelvi tájképét, kiemelve az ukrán és magyar nyelv egyre erősödő jelenlétét és a kulturális sokszínűség fontosságát.

13 FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Bárány Erzsébet, Csernicskó István szerk. 2014 Українськоугорські міжмовні контакти: минуле і сучасність. Матеріали міжнародної наукової конференції / Az ukrán–magyar nyelvi kapcsolatok múltja és jelene. Nemzetközi tudományos konferencia előadásai, Видавництво В. Падяка Ungvár.
2. Berghauer Sándor, 2012/A Kárpátalja turizmusa. Főiskolai jegyzet, Beregszász
3. Beregszászi Anikó–Csernicskó István (2007): Beszélhetünk-e egységesen „kárpátaljai magyar nyelvjárások”-ról? In. Csernicskó István–Márku Anita (szerk.): „Hiába repülsz te akárhová...” Segédkönyv a kárpátaljai magyar nyelvjárások tanulmányozásához PoliPrint, Ungvár, 20.
4. Beregszászi Anikó és Csernicskó István (2020) Гроші та (мовна) політика: Візуальна конструкція мовної політики на банкнотах на території сучасного Закарпаття, Termini Egyesület, Törökbálint.
5. Csernicskó István 2019, Fények és árnyak, Aurdor-Shark, Ungvár.
6. Csernicskó (1995): A kárpátaljai magyarság és a kétnyelvűség., i. m. 139–140.
7. Csernicskó István (1998): Az ukrán nyelv Kárpátalján. Regio. Kissebségi szemle 9. évfolyam, 1.szám. Budapest.
8. Csernicskó István (1998): A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján). Osiris Kiadó – MTA Kisebbségkutató Műhely, Budapest
9. Csernicskó (1998): A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján), i. m. 196–198.; Beregszászi—Csernicskó: A kétnyelvűség típusai a kárpátaljai magyar közösségben., i. m. 34–42.; Ugyanők: Nyelvválasztás: a nyelvek közötti „munkamegosztás” a többnyelvű közösségekben. In. Csernicskó István (szerk.) (2010): Nyelvek, emberek,

helyzetek. A magyar, ukrán és orosz nyelv használata a kárpátaljai magyar közösségben. PoliPrint Kft. Ungvár, 7–13.

10. Csernicskó István szerk, (2003): A mi szavunk járása.

Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba, Ungvár.

11. Csernicskó István, Hires-László Kornélia, Karmacsi Zoltán, Márku Anita, Máté Réka, Tóth-Orosz Enikő (2021) A magyarok és a magyar nyelv Kárpátalján, Termini Egyesület, Törökbálint.

12. Csernicskó István – Fedinec Csilla: Kisebbségek az ukrán tudományosságban. In: Fedinec Csilla szerk. A nemzet mint tudományos közösség. Húszéves a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottsága 1996–2016, 114–127.

Budapest: MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság, 2016.

13. Garvin, Paul (1998): A nyelvi sztenderdizáció. In: Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): Nyelvi tervezés. Budapest, 95–96.

14. Gazdag Vilmos szerk. 2015, Linguistic and cultural heterogeneity in East-Central-Europe: Value and Challenges / Nyelvi és kulturális sokszínűség Kelet-Közép-Európában: érték és kihívások. / Мовне і культурне розмаїття у Східній та Центральній Європі: цінності та виклики.

15. Gazdag Vilmos 2015, A kárpátaljai magyar nyelvjárások szóképzési sokszínűségéről az ukrán/orosz kölcsönzavak és magyar nyelvi megfelelőik használata kapcsán, Beregszász: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Hodinka Antal Intézet, p. 22.

16. Hires-László Kornélia 2015, Nyelvi tájkép és etnicitás Beregszászon, Ungvár.

17. Hires László Kornélia 2018, A nyelvi tájkép változása Beregszászon, Ungvár.

18. Hires László Kornélia 2020, Hétköznapi etnicitás. Beregszászi magyarok az etnikai kategóriák szerepéről, Budapest.

19. Корнелія Гіреш-Ласлов, Золтан Кормочі, Аніта Марку, Рейка Матей, Еніке Товт-Орос, Степан Черничко 2021 Угорці й угорська мова на Закарпатті. Закарпаття 1920–2020.

20. Ільтьо І. (szerk.) (2003): Національний склад населення та його мовні ознаки (статистичний бюлетень). Ужгород.
21. Karmacsi Zoltán (2003): A magyar nyelv Beregszász hivatalaiban. In. Csernicskó István (szerk.): A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba. Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola, Beregszász, 93–100.;
22. Karmacsi Zoltán - Máté Réka (szerk.) 2018 Nyelvek és nyelvváltozatok térben és időben, Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, Beregszász.
23. Kálmán Béla 1966. Nyelvjárásaink. Budapest: Tankönyvkiadó.
24. Kiefer Ferenc 2008, A szociolingvisztika alapjai. Budapest, Akadémiai
25. Kiss Jenő (szerk.) (2001): Magyar Dialektológia. Osiris Kiadó, Budapest, 292-294.
26. Márku Anita és Híres László Kornélia 2015, Nyelvoktatás, Kétnyelvűség, Nyelvi tájkép, Ungvár
27. Márku Anita: „Po Zakarpatszki” (2013): kétnyelvűség, kétnyelvűségi hatások és kétnyelvű kommunikációs stratégiák a kárpátaljai magyar közösségben. Monográfia. „Líra” Poligráfcentrum, Ungvár.
28. Майборода О. та ін. (2008): Мовна ситуація в Україні: між конфліктом і консенсусом. Київ.
29. Melnyik Szvitlana, Csernicskó István (2010) Етнічне та мовне розмаїття України. Аналітичний огляд ситуації.
30. Milován Andrea: Kétnyelvű közterületi feliratok a kárpátaljai Nagyszőlősen.
31. Molnár J., Molnár D. I. (2005): Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében. Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztára, Ungvár, pp. 120

32. Sulán Béla (1963) : A kétnyelvűség néhány kérdéséhez. Magyar Nyelv 59. évf. 3. sz. / 253-265.7–10.
33. Szoták Szilvia 2019, Nyelvi tájképek vizsgálata, Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
34. Szádeczky-Kardoss Emília, Kovács Magdolna 2017, Nyelvi élet Ukrajnában: Jelenségek, konfliktusok, tendenciák.
35. Tátrai P., Molnár J., Kovály K., Erőss Á. (2018): A kárpátaljai magyarok lélekszáma és a népesedésüket befolyásoló tényezők a SUMMA 2017 felmérés alapján. Kisebbségi Szemle, 3 (3), pp.
36. Tóth Enikő 2015, Nyelvek a virtuális térben: a kárpátaljai magyarok lakta települések nyelvhasználata Beregszász: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Hodinka Antal Intézet, p. 79. 1 p.
37. Редактори М. Товт, С. Черничко 2018, ПРАВО НА НАВЧАННЯ РІДНОЮ МОВОЮ. Центральноєвропейська традиція і приклад Закарпаття Аутдор-Шарк, Ужгород, 2018. Page 4. 4.
38. Képek

14 INTERNETES FORRÁSOK

1. Biró Gergő 2018.
2. https://vilagegyetemista.blog.hu/2018/10/18/kivancsi_vagy_hogy_milyen_a_beregszaszi_piac_de_lusta_vagy_eljonni_es_megnezni
3. <https://varosh.com.ua/hu/projects/karpataljai-nyelvjaras-mi-ezhogyan-keletkezett-es-miert-fontos-megorizni/> Varosh:
“Kárpátaljai nyelvjárás”: mi ez, hogyan keletkezett és miért fontos megőrizni. A cikket írta: Росана та Дмитро Тужанські.
4. UMDSZ interjú: „Ismét megérett az idő arra, hogy összefogjunk, megmaradjunk” Magyar középiskola egy patinás épületben.
<https://umdsz.info/hu/ismet-megerett-az-ido-arra-hogy-osszefogjunkmegmaradjunk-magyar-kozepiskola-egy-patinas-epuletben/>

15 РЕЗІЮМЕ

Свою кваліфікаційну роботу писала про Берегово. В ньому можемо дізнатися про те яке було стародавнє місто і як змінилося на теперішній час.

Після, пару слів можемо дізнатись про берегівський ринок. Що він дуже великий і багато в ньому відділів (залів). Окремо показала всі відділи що в них продають і як поводяться там продавці і покупці. Про ринкові відділи додала пару картин.

Далі мова буде про дослідження лінгвістичного ландшафту ринків м. Берегово. Лінгвістичні ландшафти – надписи, повідомлення які показують напрямок факторів. Коротко описані Берегівські мовні лінгвістичні ландшафти в 2013 і у 2017 роках. В цей час тут продавали в першу чергу овочі і фрукти. Це на теперішній час змінилося. Потім показую фотографії зроблені на ринку, там згадую що у Берегові розмовляють двома мовами венгерською і українською. Але українська мова стоїть на першому місці. Це можна побачити і на фотографіях, надписах, рекламних табличках. Але є і такі рекламні таблички, які написані тільки угорською мовою. Звичайно їх не багато.

Звіт про перевірку схожості тексту Oxsico

Назва документа:

Héder_Vivien_Magyar_szak_Szakdolgozat_2024_.pdf

Ким подано:

Аніко Чурман

Дата перевірки:

2024-05-22 08:45:23

Дата звіту:

2024-05-22 09:13:44

Ким перевірено:

I + U + DB + P + DOI

Кількість сторінок:

48

Кількість слів:

7354

Схожість 25%	Збіг: 20 джерела	Вилучено: 7 джерела
Інтернет: 18 джерела	DOI: 0 джерела	База даних: 0 джерела
Перефразовування 4%	Кількість: 20 джерела	Перефразовано: 768 слова
Цитування 5%	Цитування: 64	Всього використано слів:
		1163
Включення 3%	Кількість: 22 включення	Всього використано слів:
		407
Питання 0%	Замінені символи: 0	Інший сценарій: 1 слова